

V.M. Molotov'un Bir Mektubu Üzerine Yorumlar*

Vijay Singh

<http://www.gencliginsesi.net>

Bu derginin okuyucuları, Molotov'un Lenin'in görüşlerini Sovyet şairi Feliks Chuyev'le sohbetinde savunduğunu biliyorlardır.(1) Molotov'un aşağıda belirtilen ve Kommunist'e gönderdiği mektubunda, Lenin'in sınıflar ortadan kalkıncaya kadar proleterya diktatörlüğünün egemen olması fikrini savunmuştur. Lenin, Sovyet Rusya'sının Ekim devriminde toprak sahiplerini ve kapitalistleri yaktığını fakat, buna rağmen fabrika işçisi ve köylüler arasındaki farkı ortadan kaldırması gerektiğini belirtmiştir. Hepsi işçi oluncaya kadar sosyalizmde sınıfların ortadan kaldırılması gerçekleşemeyecektir. Sosyalizm meta sisteminin ortadan kaldırılmasını gerektirmektedir: “sosyalizm, bildiğimiz gibi, meta ekonomisinin ortadan kaldırılması demektir.”(2)

Lenin'in tutumu ölümünden sonra SBKP(B) tarafından korunmuştur ve savunulmuştur. Molotov, partinin 1939 tarihindeki 18. Kongresinde, Üçüncü-Beş-Yıllık planın sınıfsız sosyalist toplumun yaratılması ve komünizme kademeli geçişin tamamlanması göreviyle birleştirilmesi gerekliliğini belirtmiştir.(3) Stalin de Lenin'in tezlerini savunmuştur. Proleterya diktatörlüğü ilkesi 1936 Sovyet Anayasası'nda mevcuttur.(4) Stalin, Kulak'ların sınıf olarak ortadan kaldırılmasından sonra, düşman sınıfların Sovyetler Birliği'nde daha fazla var olmadığını, toplumun sadece iki kardeş sınıf olan işçiler ve köylülerden oluştuğunu belirtmiştir.(5) Bu, bazı dönemlerde belirtildiği gibi, Stalin'in, sınıfsız sosyalist toplumun 1930'larda oluştuğunu farzettığı demek değildir. Stalin bunu gelecek için bir görev olarak bildi. İşçi sınıfı içinde ortaya çıkan yeni aydınlar tabakasına gelince, Stalin onların “yeni sınıfsız, sosyalist toplumu oluşturmakla angaje olduklarını”(6) belirtiyordu. Stalin, Sovyet toplumunun sınıf yapısında meydana gelen değişiklikleri belirttiği tartışmasında / konuşmasında, SSCB'deki sınıfsız

*Bu makale *Revolutionary Democracy* (Devrimci Demokrasi) adlı Hindistan'da yayımlanan bir dergi tarafından yayımlanmıştır.

toplumun varlığından değil fakat işçi sınıfı ve köylüler arasındaki ve bu sınıflarla aydın tabaka arasındaki ayrım çizgilerinin ekonomik ve politik çelişkide olduğu gibi tahrip olduğunu ve azaldığına dikkat çekmek istemiştir.(7) SBKP(B)'nin 17. Kongre raporunda, Stalin sosyal çelişkilerin varlığını aşağıdaki koşullarda dikkat çekmiştir:

“Doğal olarak, sınıfsız bir toplum bir zamanlar varmış gibi kendiliğinden oluşmaz. Çalışan halk kitlelerinin çabasıyla, (proleterya) diktatörlüğünün organlarını güçlendirerek, sınıf mücadelesini güçlendirerek, sınıfları ortadan kaldırarak, kapitalist sınıfların kalıntılarını ortadan kaldırarak / yok ederek ve iç(te) ve dış(taki) düşmanlarla mücadele ederek başarılabilir ve inşa edilebilir.”(9) Molotov'un burada yayınlanan mektubu, SSCB'de sosyalist inşanın gelişmesi süreci üzerine, 1955 tarihinde Molotov'un Kruşçev grubuyla arasında geçen teorik ve politik fikir ayrılığının içeriğini aydınlatmaya yardımcı olacaktır. Molotov, SSCB Anayasa Mahkemesi oturumunda aşağıdakileri beyan etmiştir.

“Sosyalist toplum temellerinin inşa edildiği Sovyetler Birliği'nin yanısıra, sosyalizme doğru atılan adımların ilkinin, fakat önemli bir kısmını atan halk demokrasileri de vardır.”(10)

Molotov, Lenin'in “Proleterya Diktatörlüğü Döneminde Ekonomi ve Politika”daki görüşlerine dayanarak, SSCB'de sadece sosyalist temelin inşa edildiğini ve tamamen sınıfsız sosyalist bir toplum kurma görevinin bununla birlikte inşa edilmesi gerektiğini belirtiyor. Buna karşın, Kruşçev sosyalist toplumun inşasının çoktan tamamlandığını ileri sürüyor. SBKP liderliğindeki çoğunluğun Leninizm'i terketmesiyle, Molotov caydırılmaya / çark etmeye mecbur bırakıldı. Kruşçev, proleterya diktatörlüğü yerine “tüm halkın devleti” tezini getirdi ve sosyalizmde sınıfların ve meta sisteminin ortadan kalkması gerekliliğini inkar etti.(11)

Başka yerde, Molotov, “gelişmiş sosyalizm” aşaması gündemde iken Brejnev dönemini anlamak için Lenin'in fikirlerinin anlamlarına işaret etmiştir. Oysa Lenin sınıfların ortadan kalkması gerekliliğinin sosyalizmde olacağını ileri sürmüştür, Filozof Glezerman gibi ideologlar bunun ancak uzak komünist gelecekte olacağını ileri sürmüşlerdir.(12) Molotov, Stalin'in “SSCB'de Sosyalizmin Ekonomik Sorunları” adlı en son büyük eserinde detaylıca incelediği, iki çeşit mülkiyet, devlet ve Kooperatif mevcut iken ve meta ve para ilişkileri var olmaya devam ettiği sürece Sovyetler Birliği'nde sosyalizm tamamlanamaz tutumunu savunmaya devam etmiştir.(13)

Molotov'un Kommunist'e gönderdiği mektubu okumakla, Çin Halk Cumhuriyeti'nin devlet ve ekonomisindeki paralel gelişmelerin Leninist bir

değerlendirmesini de kolaylaştırıyor.

Orta, Güneydoğu Avrupa ve Çin, Kore ve Vietnam, Halk demokrasi-leri proleterya diktatörlüğünün kuruluşunu ve kurtuluştan sonra sosyalizme geçişi doğrudan (doğruya) görmediler / yaşamadılar. Değişik aşamalardan geçtiler ve buna bağlı olarak sınıf içeriği değişti. Birinci aşama, işçi sınıfının öncü role sahip olduğu, işçi sınıfının ve köylülüğün diktatörlüğüne benzer bir sınıf özünü temsil eden ve gelişim sürecinde halk demokrasisinin devrimci bir güç olarak ortaya çıktığı anti-emperyalist ve anti-feodal devrimdi. Bu aşamada yeni popülüst güç sivri ucunu emperyalist baskıya, faşizme karşı ve aynı zamanda ülke içinde emperyalist ve faşist desteğe — büyük, tekel sermayesi ve toprak sahiplerine karşı yöneltmiştir. İkinci süreç proleterya diktatörlüğünün kuruluşunu gerektiren sosyalist devrimdir. Yugoslavya hariç, Orta ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri proleterya diktatörlüğünü kurdular ve 1948’de sosyalizme geçiş sürecine giriştiler. Çin, Kore ve Vietnam Halk cumhuriyetleri Stalin dönemine yakın dönemlerde / döneminin bitişinde proleterya diktatörlüğü işlevini yerine getirmemiştir.(14)

Çin’deki Halk Demokratik devletinin acil görevi ilk aşamada yabancı sermayeyi temsil eden emperyalizme karşı, feodal toprak sahiplerine ve büyük (komprador) burjuvaziye karşı yöneltildi. Halk hükümeti emperyalist ülkelerin tüm ayrıcalıklarını Çin’de feshettiler, büyük (komprador) burjuvazinin sermayesini kamulaştırdılar ve devlet mülkiyetine geçirdiler, yarı-feodal sistemin mülkiyetini ve toprağın kullanımını yok ettiler ve toprağı köylülerin mülkiyetine devrettiler; devlet ve koperatif mülkiyetini ve işçilerin, köylülerin ve ulusal burjuvazinin ekonomik çıkarlarını ve özel mülkiyetini korudular; sanayileşme politikası izlediler.

SBKP(B), Orta ve Güneydoğu Avrupa Halk Demokrasileri ve Çin Halk Cumhuriyetini aşağıdaki koşullarda ayırt etmiştir:

“Çin Halk Cumhuriyeti’nin Halk demokratik devleti olduğu ve tüm demokratik kampla ortak amaçlar ve görevler için savaştığı gerçeğine dikkat ederken Çin Halk Cumhuriyeti ve Orta ve Güneydoğu Avrupa ülkeleri arasındaki fark görmemezlikten gelinemez. Orta ve Güneydoğu Avrupa ülkelerinde, Halk demokratik rejimlerinin sosyalizmin temelini kurma mücadelesinde proleterya diktatörlüğünün işlevlerini yerine getirdikleri biliniyor.

“Şu anda, Çin Halk demokrasisi proleterya diktatörlüğü biçimi değildir. Sosyalist inşa henüz Çin’in mevcut gündemine yerleşmemiştir.”(15)

Emperyalist çıkarların Çin’de feshedilmesi / bozguna uğraması ve tarım devriminin tamamlanması devrimin anti-feodal ve anti-emperyalist görevlerinin 1952’de başarıldığı anlamına gelir. Çin Halk Cumhuriyeti proleterya

diktatörlüğünü kurma ve sosyalizme geçişin kenarında duruyorlardı:

“Çin halkı şu anda başlarında işçi sınıfının liderliğinde sosyalist devrimin ve toplumun sosyalist dönüşümünün görevlerini gerçekleştirmeye koyulmuştur.”(16)

Lenin’in “proleterya diktatörlüğü çağında Ekonomi ve Politika” adlı makalesinde açıktır ki proleterya diktatörlüğü sosyalizme geçişte önkoşuldur. Bu tezler halk demokrasileri için geçerlidir. Dimitrov, “Sosyalizme geçiş, kapitalist unsurlara karşı ve sosyalist ekonominin örgütlenmesi için proleterya diktatörlüğü olmadan tamamlanamaz / yerine getirilemez” fikrini belirtmiştir.”(17) Sosyalist çizgide gelişme, şehir burjuvazisinin ekonomik olarak tasfiye edilmesini ve köy burjuvazisinin, kulakların, zar zor geçinen köylüleri sömüren olarak ekonomik durumlarının bastırılmasını gerektiren kollektif tarz / üslup onların tamamen tasfiyesi şartlarını doğuracaktır.(18) Sosyalizme geçiş, burjuvazinin politik olarak yenilgiye uğramasını ve tüm devlet gücünün, komünistlerin başını çektiği işçi sınıfının elinde toplanmasını gerektirir.(19)

Çin halk demokrasileri devleti 1952’den sonra proleterya diktatörlüğünün işlevlerini yerine getirdiler mi? Çin’in 1954 Anayasası “sosyalist tür bir anayasa” olarak tanımlanıyordu. Mao, Lenin’in proleterya diktatörlüğü teorisinin hiçbir suretle / katiyen “modasının geçmediğini / demode olmadığını” ileri sürmüştür.(21) Buna rağmen, ÇKP orta burjuva politik partilerini devlet iktidarından kaldırmaktan çekinmiştir. Mao —Lenin ve Dimitrov’un aksine / zıt olarak— “sosyalist anayasa” altında “demokratik partileri” muhafaza etmeyi savunmuştur.(22) Bilindiği gibi orta burjuvazinin politik partileri Ulusal Halk Kongresi’nde günümüze kadar muhafaza edilmiştir / mevcut bulunmuştur. Bu, açıkça halk demokratik diktatörlüklerinin proleterya diktatörlüğüne dönüşmediğini saptamıştır.

Sosyalist toplumun temellerine doğru gelişmede başarısızlığa uğrayan, Çin toplumunun üretim ilişkileri proleterya diktatörlüğünü kurmadaki başarısızlığın akibeti / sonucu olan ekonomik temeldi. Orta burjuvazi devlet özel girişimi (joint) türünde kısıtlamalara maruz kalmıştır ve sonradan kültürel devrim sürecinde 12 yıl yüksek derece ekonomik kısıtlamalarla yüz yüze kalırken ekonomik olarak ortadan kalkmamıştı. Mao Zedung, 1949 tarihinde milli burjuvazinin girişimleri / yatırımları sosyalizmde kamulaşacaktır, ifadesine geri dönmüştür.(23) Bu görüş, Dimitrov’un sosyalist çizgide gelişmeyi gerektiren sömürücü sınıfların şehirlerdeki son eseri —şehir burjuvazisinin— ekonomik olarak tasfiye olacağı anlayışıyla uygunluk içindedir.(24) Bu gerekliydi, çünkü sosyalizme geçişte “kapitalizmin ekonomik kökenleri hala yok olmamıştır; kapitalist kalıntılar yöntemlerini yeni-

leyerek / restore etmeye çalışarak mevcut durumlarını devam ettiriler ve gelişirler”, diye belirtir.(25)

ÇKP'nin uzlaşmacı tutumu zengin köylülüğe ve toprak sahiplerine Marxist öğreti kooperatif çiftliklerin küçük / yoksul (small) köylülere üyeliğini sınırlamamıştır. Bu, Engels'in “Fransa ve Almanya'da Köylü Sorunu” adlı eserindeki tartışmasında açıktır. SSCB'de zengin köylülük genelde kollektif çiftliklere kabul edilmediler.(27) Kulakları üye olarak birleştiren, “kooperatif çiftlikler” 1948 tarihinde Yugoslavya'da kurulduğunda, Kominform “kırsal alanlardaki zorunlu sahte kooperatiflerin kulakların ve onların ajanlarının elinde olduğunu ve geniş çalışan köylülük kitlesini sömüren bir aracı temsil ettiğini” belirtmiştir.(28) Çin'de eski toprak sahipleri ve zengin köylüler 1955'den sonra tarım kooperatiflerine üye olunmalarına izin verildi.(29) Tarım işbirliğinin yükseldiği sırada zengin köylülerin ve eski toprak sahiplerinin *çoğunluğu* kooperatiflere alınmıştır.(30) Bu üretim ilişkileri 1958'de kurulan tarım komünlerine nakledilmiştir.

Lenin'in “Proleterya Diktatörlüğü Çağında Ekonomi ve Politika” adlı eserindeki analizine göre, Çin halk cumhuriyetleri, proleterya diktatörlüğünün işlevini yerine getirmeyi ve kapitalistlerin ve toprak sahiplerinin — Lenin'in “en zor görev” olarak saymadığı— iktidarını yıkmayı tamamlamayı başaramadılar. Çin Halk Cumhuriyeti, sosyalizmde tek başına sınıfları ve meta ilişkilerini yıkmaya yolaçabilecek, fabrika işçisi ve köylüler arasındaki farklılıkları ortadan kaldırmaya başlayamadı.

Bu nedenle, Molotov'un Komünist'e mektubu, Sovyetler Birliği'nde ve Çin Halk Cumhuriyeti'nde kapitalist restorasyonu analiz etme girişimimizde olağanüstü bir değere sahiptir.

Molotov'un mektubu

Nedir Bu: Sorumsuzluk mu, İlkesizlik mi?

Kısa bir süre önce, 29 Ekim'de, *Pravda*'da Felsefe Doktoru Profesör A. Kosiçev imzasıyla “Devrim Üzerine Lenin” adlı bir makale yayınlandı. Bu makale, “Sosyalist Devrim Üzerine V. Ulyanov” başlığıyla Eserler'in (iki cilt halinde) yayınlanması vesilesiyle yazılmıştı.

Prof. Kosiçev'in tam bir yüzeysellik taşıyan bu makalesinde şöyle bir alıntıya rastlamıyor: “Lenin'in öngördüğü gibi, sömürücü sınıfların tasfiye süreci tamamlandıktan sonra, proleterya diktatörlüğü devleti, doğal olarak

tüm halkın devletine, tüm halk için demokrasiye dönüşür.”

Prof. Kosiçev, Lenin'in nerede ve ne zaman böyle birşey söylediğini ise belirtmiyor. Lenin'in Eserler'inin iki cildinde de, bu makalenin dayandığı bu alıntı yoktur. Felsefe doktoru Kosiçev'in Lenin'e ilişkin söylediği her şey yüzde yüz kendi uydurmasıdır. Ve belki de nezaket nedeniyle *Pravda*'nın Yazı Kurulu bu “profesörce” anlaşılmaz söz yığını basmıştır. Lenin'in bu soruna ilişkin düşüncesini araştırıp bulmak zor değildir. Lenin, 1919'da yazdığı (İngilizce'de 30. cilt) “Proletarya Diktatörlüğü Aşamasında Ekonomi ve Politika” adlı makalesinde düşüncesini ortaya koymuştur: (Lenin'den alıntı)

Lenin bu makalede, yine sosyalizmin özünü ve sosyalizmi inşa eden ülkenin iç koşullarını gözönüne alarak, sosyalizmin zaferi için neyin gerekli olduğunu (yani proletaryanın devrimci diktatörlüğünün gerekliliğini) açıklamıştır: (Lenin'den alıntı)

Lenin'den yaptığımız bu (ve diğer) alıntılardan, Lenin'in sosyalizm ve sosyalist devlet konusundaki düşüncelerini kestirmek zor değildir. Lenin'in sözleri sözkonusu makaledekilerle karşılaştırıldığında, Prof. Kosiçev'in Lenin'e yaptığı göndermenin temelsiz olduğu görülür.

Herşeyden önce, Lenin kesin olarak “sosyalizmin, sınıfların ortadan kalkması anlamına geldiğini” belirtir. Bu sözlerden şunu anlayabiliriz: Ancak sınıflar ortadan kalktığında, ülkede toplumun sınıflara bölünmesi son bulduğunda sosyalizm inşa edilmiş olacaktır. Diğerleri gibi Kosiçev de bunu anlayamıyor ve anlamak istemiyor. Sadece sömürücü sınıfların ortadan kalkması ona yetiyor ve sınıfların tümünden kaldırılması konusunda sessiz kalıyor.

Prof. Kosiçev Lenin'in sosyalizm konusundaki fikirlerini savunma adı altında Lenin'in düşüncesini ve Marksist-Leninist öğretiyi çarpıtıyor.

İkincisi, Lenin, sosyalizmin inşası ile proletarya diktatörlüğü arasındaki doğrudan ve ayrılmaz bağı şüpheye yer bırakmaz bir tarzda ortaya koyuyor. Prof. Kosiçev (malesef sadece o da değil) Lenin'den farklı bir tutuma sahiptir. Böyle bir durumda Lenin'in adına sığınarak Leninist olmayan bir tutuma izin verilebilir mi?

Şu sorun ortaya çıkıyor: Lenin'in yukarıda ortaya konan düşünceleri SSCB'de (ve diğer ülkelerde) sosyalizmin 60 yıllık inşası sürecinde doğrulanmadı ya da eskidi mi acaba? Eğer öyleyse, böyle durumlarda Lenin'in bize öğrettiği tarzda, doğrudan ve dürüst bir şekilde bundan söz etmiyoruz.

Bu sorunların, Felsefe Doktoru Prof. Kosiçev'i ilgilendirmediği açıktır. Ve bunlar, sosyalizmin ve komünizmin zaferi için mücadele eden herkese karşı

koyuyorlar.

Koşuğun *Pravda*'daki makalesine gelince: Bu makale tam olarak nedir? Profesörce bilinçli bir sorumsuzluk mu, politik ilkesizlik mi, yoksa ikisi birden mi?

V. Molotov (1906-1962 SBKP üyesi)

15 Kasım 1977